

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN: 2149 - 9225

Yıl: 4, Sayı:13, Mart 2018, s. 251-257

Faruk YAMANER

Hitit Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi,

Osman İMAMOĞLU

19 Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi

Emre YAMANER

Hitit Üniversitesi, Sungurlu Meslek Yüksekokulu, emreyamaner@hitit.edu.tr

Esin Çağla KESKİN

Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

SPOR EĞİTİMİ ALMAKTA OLAN ÖĞRENCİLERİN AHLAKI TUTUMLARININ ARAŞTIRILMASI

Özet

Amaç: Sportif faaliyetlerin insanı eğlendirdiği, hoşça vakit geçirmesini sağladığı gibi, aynı zamanda insanı kendi isteğiyle sportif zorunluluklar uyarınca yönlendirdiği de bir gerçektir. Spor eğitimi almakta olan öğrencilerin ahlaki tutumlarının araştırılmasıdır.

Yöntem: Bu çalışmada spor eğitimi almakta olan öğrencilere “Ahlaki Tutum Ölçeği” uygulandı. İstatistiksel analizlerinde bağımsız t test ve tek yönlü ANOVA analizinden yararlanılmıştır.

Bulgular: Spor eğitimi alan öğrencilerin cinsiyete göre ahlaki olgunluk puanları kadınlarda 265,62 puan ve erkelerde 270,15 puan bulunmuştur. Ahlaki olgunluk puanı elit seviyede spor yapanlarda 273,80 puan, amatör kulüplerde spor yapanlarda 267,13 puan ve eğitim amaçlı spor yapanlarda 265,66 puan olarak bulunmuştur. Cinsiyete, spor yapma durumu ve aylık gelir durumlarına göre ahlaki olgunluk puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Sonuç: Spor eğitimi alan öğrencilerin cinsiyet, gelir durumu ve spora aktif katılım durumlarına göre ahlaki olgunluk durumları birbirine benzer ve yüksek kabul edilebilecek bir durumda bulunmuştur. Bu durum spor yapma ve spor eğitimi alma-

larından kaynaklanabilir. Spor eğitiminin üniversitelerin diğer bölümlerindeki öğrencilerde fırsat olarak sunulması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Spor, Ahlaki Olgunluk, Cinsiyet

INVESTIGATION OF THE MORAL ATTITUDES OF STUDENTS WHO ARE TAKING SPORTS TRAINING

Abstract

Purpose: Sporting activities that entertain people, as it provides a good time, but also the directing people voluntarily according to sporty is a real necessity. The purpose of this study; is to investigate the moral attitudes of students who are studying sports.

Method: In this study, Moral Attitude Scale was applied to the students who are receiving sports education. Independent t-test and one-way ANOVA were used for statistical analysis.

Results: The moral maturity scores who are studying sports students were 265.62 points for females and 270.15 points for males. The maturity score of the elite is 273,80 points in the elite sports, 267,13 points in the amateur clubs and 265,66 points for educational purposes. There was no significant difference between moral maturity scores according to gender, sporting status and also the monthly income status ($p > 0.05$).

Conclusion: The moral maturity status of the students receiving sport education was similar to and higher than that of sex, income status and active participation of sports. This may be due to sports and sports training. It is recommended that sports education be offered as an opportunity for students in other departments of universities.

Keywords: Sports, Moral Attitudes, Gender

Giriş ve Amaç

Spor, insan organizmasının fiziksel, sosyal ve düşünsel olarak katıldığı verimli bir etkinlik olmakla birlikte amaca yönlendirilmiş, belli kuralları olan katılımcı ve yarışmaya dayanan da bir etkinliktir. Spor, toplumsal bir olgu, bir kültürdür (Yıldırım, 2016). Ahlak; insanların tutum ve davranışlarını düzene koyan, kurallar, kısıtlama ve değerlendirmeler olarak nitelendirilebilir (Çoymak, 2015). Ahlak, bireylerin sosyal davranışlarıyla ilgilidir. En temel özelliği insan ilişkileri ile ortaya çıkmış olmasıdır. İnsani ilişkileri düzenleyen kurallara ahlak kuralları denir (Binbaşıoğlu, 2000).

Ahlaki olgunluk kavramı, duygu, düşünce, karar, tutum ve davranış açısından en iyi olma hali ve buna uygun en zengin, en gerekli ahlaki özelliklerin toplamını ifade eder. Ahlaki olgunluk, kişinin hislerindeki, düşüncelerindeki, kararlarındaki, tutumlarındaki ve davranışlarındaki her türlü ahlak dışılığı vicdanında hissedebilmesini sağlayan en yüksek düzeydir. Ahlaki olgunluğa erişmiş bir kişi, güvenilir, sorumluluk sahibi, saygılı, adaletli, kendini kontrol ede-

bilen, empati yeteneği gelişmiş iyi bir insandır (Kaya ve Aydın, 2011). Ahlaki olgunluk, ahlaki değerleri özümsemeyi, ahlaki değerlerin kişinin vicdanında yerleşmesini gerektirir (Yıldırım, 2016). Lickona'a göre, ahlaki olgunluk üç boyuttan -ahlaki duygu, ahlaki düşünce ve ahlaki davranıştan- meydana gelmektedir. Bu boyutlardan ahlaki davranış, ahlaki duygu ve düşüncenin bir sonucu olarak, bireylerin ahlaki olgunluk durum ve düzeylerini belirtmektedir (Lickona, 1991).

Sportif faaliyetlerin insanı eğlendirdiği, hoşça vakit geçirmesini sağladığı gibi, aynı zamanda insanı kendi isteğiyle sportif zorunluluklar uyarınca yönlendirdiği de bir gerçektir. Spor ahlaki işte burada başlar. Spor ahlakı, spora dışarıdan katılmış kurallar değildir, spordan temellenir. Sporu belirleyen kurallar ve özellikler aynı zamanda bu ahlaki da belirlemektedir. Lumpkin ve ark. (2003), sporunun dini inanışlarının ne olursa olsun, sporun ve ahlaki değerlerinin evrensel olduğunu ve etik kurallarının da bunu kapsadığını belirtmiştir (Akt: Kaya ve Aydın, 2011). Sporda etik değerler Fair-Play kavramı içinde insanın yüksek ve evrensel değerlerini kapsar. İnsanın yüksek değerlere ulaşması, insan olmanın en son basamağıdır (Yapan, 2007). Sporun ahlaki olgunluk düzeyini olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir. Bu çalışmada spor eğitimi almakta olan öğrencilerin ahlaki tutumları üzerine etkileri araştırılmıştır.

Yöntem

Evren ve Örneklem

Bu çalışmada spor eğitimi alan Üniversite öğrencilerine anket uygulanmıştır. Elit seviyede spor yapanlar 80, Amatör Kulüplerde spor yapanlar 130 ve Eğitim amaçlı spor yapanlar 290 olmak üzere 500 öğrencinin anketi değerlendirilmiştir. Değerlendirilen anketlerin 220'si kadın ve 280'i erkek öğrenciyi içermektedir.

Ölçek: Araştırmada veri toplama aracı olarak Kaya ve Şengün (2007) tarafından geliştirilen "Ahlaki Olgunluk Ölçeği" kullanılmıştır. Ahlaki Olgunluk Ölçeği 66 maddeden oluşan beş dereceli likert tipi bir ölçek olup, bireylerin ahlaki olgunluk düzeylerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Kişilerin demografik özelliklerini ölçmek için 10 sorudan oluşan demografik sorularla güçlendirilmiştir. Kaya ve Şengün (2008), daha önce ölçeğin, test-tekrar test güvenirlik katsayısını 0,88 olarak, test-yarı test güvenirlik katsayısını 0,89 olarak, Cronbach Alpha güvenirlik katsayısını ise 0,93 olarak bulmuştur. Ölçekte maddelerin derecelendirilmesi, "evet, her zaman", "çoğu zaman", "ara sıra", "çok nadir", "hayır, hiçbir zaman" şeklinde düzenlenmiştir. Olumlu maddelerde "evet, her zaman" seçeneğine 5 puan, "çoğu zaman" seçeneğine 4 puan, "ara sıra" seçeneğine 3 puan, "çok nadir" seçeneğine 2 puan, "hayır, hiçbir zaman" seçeneğine ise 1 puan verilerek ölçek puanlanmaktadır. Olumsuz maddelerde ise puanlama ters yönden yapılmaktadır. Ölçeğin 52 maddesi olumlu, 14 maddesi ise olumsuz olarak ifade edilmiştir. Ahlaki Olgunluk Ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan ($66 \times 5 = 330$), en düşük puan ise ($66 \times 1 = 66$)'dır. Yüksek puan, yüksek ahlaki olgunluk düzeyi; düşük puan ise düşük ahlaki olgunluk düzeyinin göstergesi olmaktadır.

İstatistiksel analiz

Elde edilen veri analizinde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Veri analizinde normallik testi yapılmıştır. Elde edilen verilerin istatistiksel analizlerinde tanımlayıcı istatistik (frekans dağılımı), bağımsız t test ve tek yönlü ANOVA analizinden yararlanılmıştır.

Bulgular

Çalışmada cinsiyete göre spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin ahlaki puanların dağılımı Tablo 1, öğrencilerin aktif spor yapma durumuna göre ahlaki puanların dağılımı Tablo 2 ve gelir durumlarına göre karşılaştırma Tablo 3 de verilmiştir.

Tablo 1: Cinsiyete göre spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin ahlaki olgunluk puanların dağılımı

Cinsiyet	N	Ortalama	St sapma	t
Kadın	220	265,62	29,97	-1,64
Erkek	280	270,15	30,05	

* p>0,05

Spor eğitimi alan öğrencilerin cinsiyete göre ahlaki olgunluk puanları değerlendirildiğinde kadın katılımcıların 265,62 ve erkek katılımcıların 270,15 puan aldıkları tespit edilmiştir. Kadın ve erkek katılımcıların ahlaki olgunluk puanları orta düzeyde olduğu söylenebilmektedir. Yapılan t-testi analizi sonucunda cinsiyete göre ahlaki tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (p>0,05).

Tablo 2: Öğrencilerin aktif spor yapma durumuna göre ahlaki olgunluk puanların dağılımı

Spor Yapma Durumu	n	Ortalama	St sapma	Min.	Maks.	F
Elit Seviyede Spor Yapanlar	80	273,80	31,01	225	317	2,25
Amatör Kulüplerde Spor Yapanlar	130	267,13	29,75	210	315	
Eğitim Amaçlı Spor Yapanlar	290	265,66	29,98	210	324	
Toplam	500	268,16	30,48	210	324	

* p>0,05

Katılımcıların spor yapma durumları incelendiği ahlaki olgunluk puanı en yüksek olan grup elit seviyede spor yapanlar olarak tespit edilmiştir. Amatör kulüplerde spor yapanlar ve eğitim amaçlı spor yapan katılımcılar ise birbirine yakın orta düzey ahlaki olgunluk puanına sa-

hip oldukları saptanmıştır. Spor yapma durumlarına göre ahlaki olgunluk puanları ANOVA testi ile analiz edildiğinde aralarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 3: Öğrencilerin gelir durumuna göre ahlaki olgunluk puan dağılımı

Gelir durumu	n	Ortalama	St. sapma	Min.	Maks.	F
300-900 TL	130	270,10	30,53	222	324	1,32
901-1500 TL	180	266,28	25,69	216	315	
1501-2100 TL	130	266,84	36,11	210	317	
2101 TL veya üzeri	60	277,16	19,07	257	308	
Toplam	500	268,16	29,73	210	324	

$p>0,05$

Çalışmaya katılan bireylerin gelir durumuna göre ahlaki olgunluk puanları incelendiğinde gelir durumu en yüksek düzeyde olan katılımcıların ahlaki olgunluk puanları daha yüksek çıkmıştır. En düşük gelir grubuna ait olan katılımcılar ise ikinci sırada yer olmaktadır. Genel olarak bakıldığında gelir durumuna göre katılan bireylerin ahlaki olgunluk düzeyleri orta seviyedir. Yapılan ANOVA analizi sonucunda katılımcıların gelir düzeyleri ile ahlaki olgunluk puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tartışma ve Sonuç:

Şengün ve Kaya (2007) Ölçeğinin uygulandığı 830 lise öğrencisinin ahlaki olgunluk puan ortalamasını 273,11 puan olarak bulmuştur. Bu çalışmada ise ahlaki olgunluk puanı 268,16 bulunmuştur. Ahlaki olgunluk puanı en yüksek 330 ve en düşük 66 olarak belirtilmiştir. Buna göre spor eğitimi alan öğrencilerin ahlaki olgunluk puanları yüksek kabul edilebilir.

Yıldırım (2016) çalışmasında kadınların ahlaki tutum puan ortalamaları 116,84 puan, erkek katılımcıların ise 123,19 puan olduğunu ve bireylerin ahlaki tutum puanlarının cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermediğini tespit etmiştir. ($p>0,05$). Çekin (2013) tarafından yapılan araştırmada öğretmen adaylarının ahlaki olgunluk düzeylerinin cinsiyete göre karşılaştırılmasında kadın ve erkek öğretmen adaylarının benzer ahlaki olgunluk düzeyine sahip oldukları ve anlamlı farklılık gösterdiğini bulmuştur. Literatürde yer alan bazı araştırma bulguları ahlaki tutum, değer ve olgunluk düzeyinin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur (Kaya ve Aydın, 2011). Bizim çalışmamızda Spor eğitimi alan öğrencilerin cinsiyete göre ahlaki olgunluk puanları kadınlarda 265,62 puan ve erkelerde 270,15 puan bulunmuştur. Cinsiyete göre ahlaki olgunluk puanları arasındaki bu fark anlamsız bulunmuştur ($p>0,05$). Çalışmamız bulguları Yıldırım (2016) bulgularına benze iken Çekin (2013) bulguları ile farklıdır. Bu benzerlik ve farklılık denek grupları farklılığı yanında spor eğitimi alma ve spor yapma durumlarından kaynaklanabilir. Çalışmamızda cinsiyet değişkenine göre ahlaki tutum düzeyle-

rinin farklılık göstermemesinin nedeni olarak spor yapmaları ve katılımcıların benzer eğitim almaları gösterilebilir.

Yıldırım (2016) çalışmasında düzenli spor yapan ve düzenli spor yapmayan bireylerin ahlaki tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir ($p>0.05$). Literatürde yer alan araştırmalarda düzenli spora katılımın ahlaki özelliklerin gelişimine katkı sağladığı belirlenmiştir. Woods'a (2011) göre, spor ve fiziksel aktiviteye katılım insanlara çözmeleri gereken ahlaki ikilemler sunmakta, doğruluk, dürüstlük, sorumluluk ve alçakgönüllülük gibi ahlaki konularda kendilerini geliştirme fırsatı vermektedir. Lee, Whitehead ve Ntoumanis (2007) ise sporun ahlaki karar alma becerisi üzerine olumlu etkileri olduğunu belirtmişlerdir. Bu çalışmada ahlaki olgunluk puanı elit seviyede spor yapanlarda 273,80 puan, amatör kulüplerde spor yapanlarda 267,13 puan ve eğitim amaçlı spor yapanlarda 265,66 puan olarak bulunmuştur. Spor yapma durumuna göre ahlaki olgunluk puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Bunun nedenleri arasında her grupta da yer alan katılımcıların spor yapma alışkanlıklarının bulunmasının yattığı düşünülebilir. Yine ahlaki değerlerin ve tutumların gelişmesini etkileyen birçok başka unsur bulunmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin sadece spor yapma durumlarının ahlaki tutum üzerinde önemli bir belirleyici olmamasının beklenen bir durum olduğu düşünülebilir.

Yıldırım (2016) Çalışmasında gelir durumuna göre ahlaki olgunluk puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Aylık gelir durumuna göre ahlaki tutum puan ortalamalarının 300-900 TL gelire sahip olan bireylerin 268,31 puan, 901-1500 TL gelire sahip olan bireylerin 268,28 puan, 1501-2100 TL gelire sahip olan bireylerin 262,84 puan ve 2101- veya daha üzeri seviyede gelire sahip olan bireylerin 291,16 puan olduğu bulunmuştur. Elde edilen bu bulgulara göre, en yüksek ahlaki tutum puanına 2101 TL veya üzeri gelire sahip olan katılımcıların sahip olduğu, ancak söz konusu araştırmada bulunan bireylerin ahlaki tutum puanlarının aylık gelir durumlarına göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$). Sosyoekonomik yapının tek başına ahlaki tutum üzerinde önemli bir belirleyici olmaması literatür ile paralellik gösteren bir durumdur. Nitekim literatürde yer alan bilgilere göre, ahlaki tutum üzerinde sadece sosyoekonomik yapının değil, aynı zaman da sosyo-kültürel yapının da önemli bir etkisi bulunmaktadır. Hatunoğlu, Halmatov ve Hatunoğlu (2012) tarafından yapılan araştırmada düşük sosyoekonomik ve sosyokültürel yapıya sahip bireylerle kıyaslandığı zaman yüksek sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapıya sahip bireylerin ahlaki yönlerinin daha güçlü olduğu belirlenmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde sosyo-ekonomik ve sosyokültürel özelliklerin yüksek olmasının hayatın her alanında uyarıcı zenginliğine katkı sağlamanın yattığı belirtilmiştir. Bu çalışma Yıldırım'ın çalışması ile uyumludur.

Sonuç olarak spor eğitimi alan öğrencilerin cinsiyet, gelir durumu ve spora aktif katılım durumlarına göre ahlaki olgunluk durumları birbirine benzer ve yüksek kabul edilebilecek bir değerde bulunmuştur. Bu durum Spor yapma ve spor eğitimi almalarından kaynaklanabilir. Spor eğitiminin Üniversitelerin diğer bölümlerindeki öğrencilerde fırsat olarak sunulması önerilir.

KAYNAKLAR

- Binbaşoğlu C. (2000). Ailede ve okulda eğitim sorunları. MEB Yayınları, İstanbul.
- Çekin, A. (2013). Öğretmen adaylarının ahlaki olgunluk düzeyleri. Kastamonu Eğitim Dergisi, 21(3), 1035-1048.
- Çoymak H. G. (2015). Okullar arası müsabakalara katılan 12-14 yaş grubu öğrencilerin ahlaki tutumlarının incelenmesi (Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.
- Hatunoğlu, A., Halmatov, M. ve Hatunoğlu, B. Y. (2012). Ailelerin sosyo ekonomik düzeylerine göre okul öncesi dönemdeki çocukların ahlaki ve sosyal kural bilgilerinin incelenmesi. Akademik Bakış Dergisi, 32(3), 1-15.
- Kaya, M. ve Aydın, C. (2011). Üniversite öğrencilerinin dini inanç ile ahlaki olgunluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 30, 15-42.
- Lee, M. J., Whitehead, J., & Ntoumanis, N. (2007). Development of the attitudes to moral decision-making in youth sport questionnaire (AMDYSQ). Psychology of Sport and Exercise, 8(3), 369-392.
- Lickona, T. E. (1991). Educating for character: How our schools can teach respect and responsibility. Bantam Books, New York.
- Şengün, M., Kaya, M., (2007). Ahlaki olgunluk ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 24, 51-64.
- Woods, R. (2011). Social issues in sport. Human Kinetics, USA.
- Yapan, M. T. (2007). Spor ahlakı. Merkez Ofset, Gaziantep.
- Yıldırım Ş. (2016). Spor merkezlerine gelenlerin ahlaki tutum farklarının incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.